

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛДНЕМ

РЕДАКЦІЯ
І АДМІНІСТРАЦІЯ:
Львів, Ринок Ч. 10, П. 606.
Конто почт. шадн. 143.322.
Адреса для телеграм:
„Діло“, Львів.
Гол. Редактор приймає від
11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА:
Місячно: в краю 450 зол.
За границею:
В Америці 1 долар, Франції,
Голландії, Бельгії 20 фр. фр.,
Італії 750 ал., Німеччині 750 ал.,
Швейцарії 5 шв. фр., Чехо-
словацькій 20 ч. к., Румунії 150
лей, Болгарії 750 ал., Австрії
750 ал. — Зміна адреси 1 зол.

В СПРАВІ ОГЛОШЕННЯ
ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІ-
СТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА
20 сот.

Оригінальна погроза.

Львів, 29 квітня 1927.

В „Слов і Польськ-ім“ стрінули ми дуже цікавий, незвичайно оригінальний лист польських кольтоністів з Малинівки, скалатського повіту. Цей лист — то своєрідне *signum temporis*, в його змістом — оригінальна погроза. Зрештою найдоцільніше буде привести повний текст цього листа:

„Ми, осадники осадн Малинівки, пов. Скалат, розуміємо добре, що там, де живе польський хлопа й оре польську землю, там є Польща, що ми прийшли тут, щоб підтримати польськість окраїн. Не хочуть того розуміти ті, які повинні тут стояти на сторожі польського стану посідання. Коли Бріль, зі своєю дружиною (*swięta*) обідає в окраїні, то по його обідній бувають українське населення, гукаючи до нас: „Проч з нашої землі, бо се є наш край“ (що фразу подано по українськи! — Ред.). Польське населення, що працює в українській селятці, наражене на дошкульності (*złupani*), а ніде не знаходить опіки. Положення осадників серед чужого, ворожого селення, підданого гала-бурдниками (*przez warcholów*), створює такі важкі умови існування, що осадники атакують у свої родинні сторони, де між своїми щонайменше почувальються безпекою. Якщо агітатори в присутності нашої нечувачо нездарної поліції далі вестимуть свою агітацію, якщо Бріль далі безкарно гулятиме по осадничих осадках і підбурюватиме українське населення, то вийдемо завісіля усі. Бо не маємо сил, щоб безпачинно боротися з усіми“.

Так виглядає жалісна скарга і глибока кривда осадників. Всі проти них: українське населення і Бріль зі своїм штабом, а поліція поводить пасивно і не саджає в тюрму чи на палі всякого, хто важиться хочби одним словом виступити проти маєстату польського кольтоніста, який прийшов з далекої чужини „підтримати польськість окраїн“.

Осадничий лист з Малинівки, розміщений відповідно перестиглізований в органі „організації народових“ з вістрям, зверненням проти голодного на землю українського населення і... Бріль, пригадує нам страшну добу кольтонізації цього засилля з рр. 1919—1922. Наша земля, порита окопами і підземними коридорами, закидана камінням і рінено, майже в четвертині свого простору перемінилася в неужиток. Наше населення, проріджене війною і пошестями, здешаковане й ограблене, тиняється по хлівах і миршаві в страшних землянках. Особливо врожайне Поділля, що найдовше було воєнним гереном, представляє собою кучугу румовища.

Цю катастрофу використовують поляки і під гаслом: „рівні з рівними, вільні з вільними!“ — розпочинають кольтонізацію перенаселеної Сх. Галичини взагалі, а Поділля зокрема. Вітос, мабуть в імя селянської солідарності, себ-то солідарності польського й українського селянства, про що на всіх перехрестях гордали паянські крикуни й їх хлібоїдські пастивки, кидає крилате гасло: „доти Польщі, доки засягне плуг польського хлопа“. І на протязі чотирьох літ суне на схід чорна хмара польських пугагорів. Сотні і тисячі мазурів день в день везе із заходу залізниця з готовими хатами і господарським знаряддям. Тоді, коли український селянин не лише не може здобути найдрібнішого кредиту, але ще й обвантажений всякими спеціальними даками крім нормальних податків;

тоді, як український селянин, навіть за великі гроші, не може купити клатки землі, хіба що перейде на польське латинство, — мазур-кольтоніст має все готове: землю безплатно, або за смішно дрібною запла-тою, господарські будинки і знаряддя, довільний низьковідсотковий кредит на загосподарювання, величезні, мільйонові допомоги з державного скарбу, готові школи, косяюлки, людські доми. Замість кількох сотень освічених шляхтичів-ділців українське селянство одержує десятки тисяч відсталіх, некультурних й антикультурних пажержливців-„культуртрегерів“.

Можна уявити собі почування українського селянства. З німим болем і почуттям кривавої кривди, без сумніву більшої, як кожна інша, мусило воно глядіти, як усувається ґрунт під його ногами, як його землю, віками зрошувану потом і кров'ю, займає зайда, як він розпанується на українській землі.

Минає кілька літ. Рік-річно в державному бюджеті фігурують мільйонні позиції на допомогу польським кольтоністам. За цим упривілеєнням мазурсько-кольтонізаційного елемента і крайним покривдженням автономного українського населення солідарно голосують усі польські партії без винятку. А на їх чолі... хлопський заступник інж. Бріль, головний творець хлібоїдщини і пристрасний пропагатор польсько-українського, хлопського „інтернаціоналу“ під його провідом. Минає кілька літ... з'являється цікавий лист польських кольтоністів з Малинівки з оригінальною погрозою: ратуйте нас, давайте нові субвенції, притисніть українського селянина, не дозволяйте йому навіть обурюватися з того приводу, що ми займили його землю, бо інакше „всі вийдемо завісіля“. Мазурські кольтоністи — мовляв — ізнамогають в безпачинній боротьбі на всі сторони. І це діється не деінде, тільки в скалатському повіті, який на основі польського перепису з р. 1921 виказав понад 50 проц. поляків. Коли отже в повіті з „польською більшістю“ польські кольтоністи лякаються українського населення, яке — по їх словам — гукає до них: „Проч з нашої землі, бо се є наш край“, себто коли більшість так дуже лякається меншості, то це наглядно доказує нам правдивість польської статистики. В якому світлі виступає тоді „мішаність“ Сх. Галичини, про що горлає не лише Грабський і Прушинський, але і Голушко?

Польська влада і польські громадянські чинники зробили все можливе, щоб довершити поміщення української території взагалі, а східно-галицької зокрема. Однак життя є сильніше від усіх „найтонших“ замірів і плянів. Невеличка частина кольтоністів, антикультурних „культуртрегерів“ вже покинула українську територію і перенеслася в рідні сторони, друга частина погрожує виїхати. Цей процес очищування нашої країни від свіжо-напливового, чужинного елемента можна прискіпити, колиб у нас була єдність, сильна воля і твердий характер. Це завдання повинен взяти на себе „Комітет оборони Поділля“, про який ми згадували в статті „Концентрація території“. Наші подільські діячі не повинні байдужо відноситися до цієї думки, тільки

негайно взятися за організацію такого комітету. А тоді й оригінальні „погрози“ може будуть більше актуальні, як тепер, більше реальні і скорше здійснені.

Новий уряд — старі болі.

(Від власного кореспондента.)

Біагород, 20 квітня 1927.

Вже довгий час політичне життя в Югославії якось перейшло в глибини закулісної боротьби, згубило свою зовнішню виразність, стало дрібязково-інтриганським. Так немов би люди згубили до нього охоту та серйозне відношення, або немов би притихли, втихомирилися у своєму запалі перед маревом чогось великого і грізного. Навіть С. Радіч і той залишив тепер якось свої сензаційні вибрики.

Протягом одного року мав упертий М. Узуновіч аж шість урядів. Останнього разу пірвав нарешті зі старими своїми спільниками-хорватами і зложив уряд при допомозі словінських клерикалів. Але й те не врятувало положення.

В самій радикальній партії було за-надто багато незадоволених урядом Узуновіча, котрі належали до так званих пашічівців, тобто людей, що йдуть у політиці шляхами покійного М. Пашіча. Пашічівцям був не до смаку не лиш сам Узуновіч, але і його постійний в усіх урядах міністр внутрішніх справ Б. Максимовіч. Через нього мав місце відомий скандал у скупщині, коли послы з опозиції на руках підняли голого з потурбованим тілом від поліційних батогів чоловіка у моменті, як міністр відповідав на обвинувачування його в насильстві та надзвичайній владі, підняте у парламенті хорватськими послами бушми його спільниками. Б. Максимовіч був змушений скоро знов боротися з парламентом проти нового обвинувачення, яке цим разом піднесли демократи, добре його обгрунтувавши і давши потрібні докази обвинувачення, за котрим, крім опозиції, певно булиб голосували і радикали-пашічівці.

І хоч як бодро та вперто держався М. Узуновіч до всеяк видно було, що через свого міністра внутрішніх справ йому прийдесть уступити або з тим міністром бодай розлучитися. Обставини довели до того, що до димісії подався не сам Б. Максимовіч, але цілий, шестий з черги, уряд М. Узуновіча.

Радикали бажали за всяку ціну лишитися при владі, бо коли ще за життя Пашіча партія почала була значно зарисовуватися у своїй внутрішній будові, то опісля вона все більше і більше виявляла ознаки нездорового ферменту. Передати уряд і владу в якісь чужі руки було для радикальної партії при таких її внутрішніх і зовнішніх обставинах щонайменше небезпечно. Тому, не випускаючи державної керми зі своїх рук, радикали шукали рятунку при допомозі інших, не маючи для цього досить власних сил. Довга співпраця з радикальними довела тільки до погіршення становища, бо „поміч“ вела радикальну партію до повної компромітації та розкладу. Діставши добру науку від хорватів, радикали звернулися до найбільшої словінської партії — клерикальної, яка вже від довгого часу не брала в уряді участі. Але невеличка скількість словінських послів, недостача консолідації в самій радикальній партії і важке становище держави, становище, котре вимагало уряду із визначених ділчих, уряду, який міг би мати добру підпору як у парламенті, так і в народі, примусили врешті-решт навіть Узуновіча подати до димісії.

Таким чином не стало старого уряду,

але зате лишився старий заворожений кутюк.

Якось поза кулісами, майже пошепки склявся за один день новий уряд Вези Вукічевіча з радикалів та демократичної спілки (об'єднані партії демократів і босанських мусулманів), що опинився в небагато крапощу від попереднього становища. Як бувший прем'єр М. Узуновіч, так і теперішній В. Вукічевіч не є ніякою значною постаттю на політичному місцевому тлі. Новий уряд так само як і старий має і прихильників і противників у рядах радикальних послів, а між демократами він теж не зустрів особливої прихильності, бо міністри з демократичної спілки вступили до уряду майже самочинно, без попереднього дозволу партій. Клерикали в цей мент в уряді не взяли участі, але тому, що в ньому є п'ять портфелів ще необладжених, то невиключена можливість що й вони згодом увійдуть до уряду.

Негайно по створенні нового уряду розв'язано парламент королівським указом аж по день першого серпня, певно щоб утихомирити незадоволених послів та не поставити новий уряд у криваче становище перед парламентом, де могоб виявитися, що він не має потрібної підтримки та довіри.

Уряд В. Вукічевіча проголошено урядом праці, а пізніше, невиключено, ще він при деякому поповненні та зміні, переведе і нові вибори до парламенту. По якій міри цей уряд покажесть працездатним, зараз сказати важко, але зате певно можна надіятися значного поліпшення у югославській закордонній політиці, бо портфель цього міністерства нарешті дістався до рук талановитого фахівця В. Маріковіча, що належить до демократичної партії і тому, завдяки радикальній монополії, довго не міг стати на тому заслуженому становищі.

Дуже складна міжнародна ситуація Югославії примусила радикалів піти на уступку і відмовитися від дотеперішнього курсу в закордонній політиці, а В. Маріковіч загально відомий як прихильник відновлення взаємин із СССР, та противник фаворитування місцевих російських „зубрів“.

В. Анський

Похорони Марка Черемшини.

Дня 27, п. м. відбулися в Святині похорони Марка Черемшини (д-ра Івана Самойла) при величкій здиві народу. В 4-й годні сталося свячення обох обрядів до похоронного богослуження. Після виселення тіла промова над домовиною проф. М. Галушчинський, який поїхав з Львова як відпоручник Товариства Письменників і Журналістів ім. І. Франка, Т-ва „Прогресса“ і інших культурних установ. Другим з черги промовляв як приятель і друг М. Черемшини, як письменник і як голова Т-ва Письменників і Журналістів — Василь Стефанік. Далі пари волів укачали невеличкі домовину, вкрити квітками і вінками, до перкви, де відбувся обряд останнього цілування. По дорозі з церкви нещавтар буди промови під магістратуру члена міської управи адвоката д-ра Скіби і під судом від товаришів-адвокатів і судді адв. д-ра Біломера. На щавтарі промовляв о. Проць в імені скитанських установ, д-р Лево Бачинський в імені української радикальної партії, Союз українських адвокатів і своїм власним, і всім селянам Овинуш з Волочковців. В похороні взяли участь тисячі наших селян, передо нас селянства. Були заступники всі народності у поважній кількості. Між привазами бачили ми крім названих і місцеві інтелігенції, ще д-ра Теофіла і Ярослава Окуневських з Городенки, д-ра Касіяна з дружиною і д-ра Партмишаків.

зі Станіслава, д-ра А. Кривельського, д-ра Новомирського, д-ра Коссака з дружиною, Л. Берала і Стефанова з Коломиї. Крім того були на похоронах Б. мілістр Васілевський і майже все польське урядові з міським старостою. На час похоронів зареєдано місто освітлених вулиць ліхтарями, акричними чорною крепою, а до утримання порядку віддано огнєву сторожу і міську поліцію.

Дремона М. Галушчинського на похоронах Марка Черемшини.

Жаліба Гронодо!
Хоч не від власного імені приходиться мені працювати Дорогого Покійника, а перше всього від братів по перу що об'єдналися в Т-ві Письменників і Журналістів ім. Франка, а далі від „Просвіти“ та інших культурних установ у Львові, а проте нехай візьмо буде мені почати від себе. А це тому, щоб відразу оправдати себе, коли не буду в силі віддати не так болію після його смерті, як радше накреслити слабкими словами ту мить, яку він представляв, те значення, якого собі добув, ту втрату, яку ми всі потерпіли, саме в моменті, коли ніч з під пошлу почала з цілою силою бурхати з хрустального джерела нова, свіжа хвиля його пісень.

Брати опрощення від старшого віком чоловіка, навіть величчя, хоч тяжко, та не так, як в останнє цілувати майже одволітка, товариша. Це так, „якби в середній струмі уривалися“.

А так і в шок, хоч як тяжкому випадкові, не співають нам пісні розбитих, зневіренних, хоч як зрозумілий тут

„ліній смуток
осінніх ближких вечорів“,
хоч як відчутий

„тужний клекіт
людських клінчів у далину“,

Та головна ідея, що була в цій смертній новелі Покійника, і яка лишилася нам цілою, це те, що він належав до великих,

кого учив співати вітер
усією розчиненим серцем,
кому призначено гаяти
отари дум завжди вперед“...

Бо він належав до тих, який переказав нам, що „не то то буря, що ліса не зкорчувала, не то то кущи, що коси не вищербля, не то то білка, що душі не згубила, — але то битва, що горами мече, але то то річка, що кровю дебри мулять, але то то баталія, що в одні мах людей в шухи складає“.

Та коли ж всі маємо привід до великого смутку, то найбільший сум огорне українське село, котрі, кажучи словами Поета, „едвалосаб, змгнєб“...

Бо це село ніч говорить: „Таке життя одне чорна нічка. А тоді нічка закрила го-ди, закрила полонини і зелені ліси“.

„Ану заховай віру очі, чи не тархави

собов у скалу кременісту?“ „Ану вирни оленів очі, чи не скочить у яр на пресподне?“

І ось знову наростає перед нами туга, ця сльма, якої так хочемо позбутися, а відходить від нас тоді битва, тоді річка, тоді баталія... що вносить життєворну силу.

Та й тут схоплюється з зугла душа Черемшини-Семанюка, і підганяє нашу колу душу з її туготою, та й завертає „на зелені смерче, аби не скутилася, аби не зідалася“.

Бо нема у нас місця на „трухле стебло“, бо нема у нас часу на „рипиння всокої верби“.

Велике чарівне мистецтво, речника якого складаємо в цю холодну річку могоду, воно промовляє і з цієї безсмертної форми, в яку Черемшина його прибрала і „дуже синіми губками на лід, гейби на вогонь“ — і від того того дихання уступається і скакує сльозами на довші квітки замерзлої шибі“.

І робиться між квітками мале, як око, кружильне чистого шкля і показує дорогу“.

І це той юний, молодий, вічний дар Поета!

І ми до цього дару кличемо:

„Засяй перунином світом,
і очі твої нещасному спіл,
і осліпи того, хто тьму сподобав,
сховався в льохі!“

Ми сьогодні клонимо наші сумні голови перед тлінними останками Покійника, бо його біль між собою не побачили, але глядячи на чарівний дар великого мистецтва і його вічну безсмертну силу, ми знову підіймаємо голови бадьоро утору, щоб ступити на показану дорогу.

І коли увесь народ свідомо, відповідало і внутрішньо ступить на показану дорогу, тоді шойно стане легкою річка земля для всіх тих великих Покійників, що схилялися свої голови і там на Кавказі, і там на Чернечій Горі над Дніпром, і там на Личаківській кладовищі у Львові, і у волинській тихій стороні, і там, де звенить лісова пісня у Подільській пуші і тут у свіжій могилі над Прутом!
А покищо — прощай!

По виборах в Австрії.

Інтересна статистика.

По докладним статистичним обчисленням віддано в північ Австрії 3,607,859 голосів проти 3,312,606 при попередніх виборах, що відбулися в 1923 р. Таким чином число виборців зросло на 295,000. З того числа на спільну міщанську лісту впадо 1,728,000 гол., на селянський союз 224,000, на дрібні міщанські партії 128,900, отже на протисоціалістичні партії впадо разом 2,080,000 голосів. На соціал-демократичні лісти впадо 1,510,000, на комуністичні 17,000 гол., разом на соціалістично-комуністичний табір впадо 1,527,000 гол. Відношення протисоціалістичних голосів до соціалістичних виносить 58 до 42 пр. (в 1923 р. це процентове відношення було 60:40). З 295,000 нових голосів впадо 193,000 на соціалдемократію і комуністи і тільки

102,000 на міщанські партії. На 1 мандат припадає в Австрії ок. 30,000 виборців.

Для порівняння варто навести кілька виборчих цифр з 1923 року. Тоді всі міщанські партії дістали разом 1,978,000 гол. (християнські суспільники 1,431,000, німецькі націоналі і селянський союз 422,000, дрібні партії 65,000). Соціалістичні партії всіх напрямків здобули тоді 1,334,000 голосів (соціалні демократи 1,312,000, комуністи 22,000).

Подале ніщо відставлення унаслідок як найкраще зріст соціалістичних впливів в теперішній Австрії.

І. Дрекслер
п. Капітульна 2
КОВДРИ І МАТЕРАЦІ.
2023 2-4

ЗАМІТКИ І ВІДГУКИ.

Довкола української проблеми.

До української проблеми, очевидно під своїм кутом погляду, підходить і частина польської преси. Відомий Іоахим Волошинівський — (колишній видавець „Ситової Зірні“) містить в „Курєрі Поранні-ім“ (з 14. ц. м.) під написом: „Zmarowane chwile w historii problemu Ukrainy“ ядерно написану статтю, в якій зупиняється на роком 1920-тм. Тоді — за думку автора — перед Польщею розкривалися широкі перспективи. Польський нарід мав єдину добру хвилю, єдину нагоду угрунтувати свою державну безпеку. Така хвиля зараз не верне, а як верне, то в змінених і далеко гірших умовах. В р. 1920 поляки стояли перед такими фактами:

„Наші (себто польські!) — Ред.) гоаниці не були ще устійнені і залежали вповні від остаточного вислідку війни. Україна була пройнята повстанним рухом, дуже сильним, з виразним національним характером, а на українських землях російська армія зовсім не почувалася ані сильною, ані безпечною. Російська армія не була тоді ані зорганізована, ані відповідно заосмортена. Організація і технічне заосмортення наступили аж після програної війни з Польщею, після рижського трактату“.

Серйезне зусилля польської армії врятувало державне існування Польщі. Коли це було сталося кілька місяців передтим, то не лише можна було охоронити Польщу перед знищенням, але й придбати для польської держави величезні політичні і господарські користи.

„Можливі тоді до досягнення політичних користі мистилися у віддаленні Польщі від російської границі, у відмежуванні себе від Росії, з її специфічною пошестю, широкою областю української землі, якої населення, національно і психічно чуже царській і більшовицькій Росії, тоді дуже виразно відверталося від азійського союзу і зверталося до заходу, до Польщі (П), вижидуючи від неї (П) помічі. Успішна поміч, виявлена тоді Українці, могла була міцно зв'язати її з Польщею, політично, господарсько і культурно, вводячи Польщу

знову до збору повноправних європейських могутностей і даючи їй на міжнародному форумі майже рішучий голос у справах з Україною при її повноправних благах, малотрібнішу вартість, про те хіба не треба переконувати“.

Та не все не настало. Польський нарід не мав волі. Польща не лише була загипотечована могутністю захватних держав, але і вважала собі за зразок їх методи правління, не лаяжучи на соромний уявдок їх могутностей, не лаяжучи на безкритично їх систем. Тому змарновало 1920 рік і створено для Польщі препогані умови існування, а саме:

„Не здогадувшись на успішне зусилля збігної волі в ході світової початого кривого походу, наступне наше зусилля не використали в такий спосіб, що згодилися на найгіршу, яку можна уявити собі, граничну лінію. Не скривали правди самі перед собою. Ми згодилися на поділ (rozdziel) України. Сталося. І мабуть при тодішньому політичному стані Польщі ніхто не міг статися. Однак це не змінює факту, і ми зуміють його повністю софістично викрутити про щість України, як „призваної“ держави, не було, отже не могло бути і поділу. Во Україна, як окрема нація, існує і буде існувати без огляду на те, чи хто той факт добачує, чи добровільно замикає на нього очі, а осяд про те, чи достаточний відсоток населення даного краю осягнув уже відповідний ступінь національної свідомості, не залежить до чужинців, тільки до самого народу. Та достаточність сама в собі і поняттям згледим. Во коли ніхто не міг бути, то кожний нарід, що чваниться культурою, вищою від сусідів, міг би її відмовляти імені нації. На всякий випадок у розумінні українців, свідомості своєї національної окремішності, рижської границі є і не може бути границею поділовою (rozdzielnicą), бо перетинає етнічною одиницею простір. А національна свідомість українців зростає приспіваним темпом — по обох боках рижської лінії і того зросту не стримає ніяка сила. Навпаки, вся стримуюча сила сприяє тому зростові“.

Це гірка правда. А з її зрозуміння плають більшовицькі заходи Москви щодо культивування національної свідомості на українських землях по другому бою рижської лінії. Одночасно зростає всяка значність до Польщі, а в цих умовах ми не працює в польську користь.

„Теорія: взяти стільки, скільки зможемо, фатально підставила, бо без фальшивки в своїй основі, бо сформувалася на підставі тактики наших зовнішніх гнобителів. В нації польській ми мали зовсім інші (П) традиції. Зрештою, минула уже час „страждання“, вроді а міждні жолудках захватних держав. Справа тз. „національних меншостей“ перестала бути виключно внутрішньою справою... Отже теорія „страждання“, що стримала нас від можливого після побачення анування далі в напрямку союзу націй, була не лише неморальною, але й політично хибною. Придбання значного простору української землі, очевидно не для „страждання“, але для визволення (П) могло бути яктом не тільки чесним, але й розумним. Бо це створило би зовсім інші умови від тих, які існують сьогодні“.

Англійська розвідка одержала замітку (18 IV.), що німецький пароплав „Ада“ везе для Ірландії кілька тисяч ірландців, та що повстання назначено на Великий Понеділок. Дійсно, в кілька днів перед Великоднем помістив „Irish Volunteer“ оповістку, що „на Великодень приготували цікаві маневри“, але рівночасно прийшла теж і тривога для повстанців вістка, що англійці переловили корабель з муніцією. Його затопила сама залоза, заки доїхали до берега. Ще один удар: Сед Роджер Кеймент (Sir Roger Casement), що мав обіти провід революції, попав через припадок у руки поліції, як тільки вступив на Ірландську землю.

Головна квартира подала оголошення про відложення маневрів і це може було теж одною з причин, що англійці, які пильно стежили за кожним рухом Добровольців, злегковажили собі справу та не зажадали підмоги з Англії.

Тимчасом частина Добровольців, під проводом енергійного Джеймса Коноллі (James Connolly) почали розпочати повстання. Товаришом до цього була вістка, що королівська поліція має перевести труп в головній квартирі, де були накопичені вибухові матеріали та муніція.

(Докінчення буде)

Ірландський Великдень 1916 р.

(Уривок з історії Ірландії.)

I.

Голоси за отвертим повстанням почали відзиватися дуже вперто. Вже на виборах „Ради Ірландських Добровольців“, в травні 1915 р. подав Болмер Гобсон внесення за негайним розпочаттям збройного повстання і тільки спротив президента проф. Мек Нейла (Mac Neill) перешкодив цьому. В грудні (1915) повторилася ця сама історія ще раз, тільки з більшою силою, але в тим самим успіхом.

Льорд Міддлтон, провідник полудневих уніоністів (англійців в Ірландії), слав раз раз домагаючись до держ. секретаря, щоб той зарядив роззброєння нелояльних Добровольців та потягнув провідників до відповідальності за підбурювання.

Що якась небезпека висить у повітрі, це кожний почував, тільки не знали ще, в який спосіб вона об'явиться.

Поволі почало зростати число прихильників збройного опору англійцям, а головним табором цієї опозиції стали Ірландські Добровольці, що хоч чисельно стояли далеко позаду за більшість уміркованих

ними Національними Добровольцями (теж ірландцями), зате мали куди кращі та резолютивніші провідників. Вони теж започаткували видання військового органу „Irish Volunteer“, в якому появлялися незвичайно добрі статті з військового обсягу, як інструкції до ведення партизантської боротьби на вулицях, барикадах і ін.

Чисельний поділ зорганізованих ірландців представлявся в цей час (квітень 1916 р.) як слідує:

Національні Добровольці (National Volunteers), прихильники уміркованого провідника Джана Редмонда: 104,984.

Національні Добровольці прихильники проф. Мек Нейла: 4,457. Ірландські Добровольці (Irish Volunteers) теж прихильники революційного напрямку: (на провінції) 8,381, (в Дабліні) 2,225.

Крім того висказала свою симпатію Ірл. Добровольцям теж і сотня Горожанської Армії в Дабліні.

Рух зростає, але рівночасно почалися теж масові арештування. Королівська поліція (Royal Irish Constabulary), яка складалася переважно з англійців, або протестантів, взялася ревно до праці. Показалося тільки, що на цивільні суди не могла вона числити, бо присяжні, ірландці, з засади не за суджували обвинувачених.

Прихильники Сінн Файна („Ми один“, лозовою) зростали в силу

з дня на день. Їх клич промовляв до серця кожного Ірландця, і де віза патріота Парнела стала запозитом. „Ніхто з нас, чи це в Америці, чи в Ірландії, чи деб ми не були, не спочине доти, доки не прорвемо останнє згноє, яке приковує Ірландію до Англії“.

До цього стихійного, революційного руху прилучилося теж і нижче духовенство. Найбільш знаним священиком, якого імя тісно зв'язане з визвольною історією Ірландії, був о. Майкел О'Фланнаган (Michael O'Flanagan). Свою однудушність і симпатію до Сінн Файна висказало теж і робітництво, в „Worker's Republic“.

II.

Признаки близьких збройних рухів пробивалися назверх вже в березні (1916).

Підчас Ірландського національного свята дня 17. 3., в день Св. Патрика, виступили Ірландські Добровольці з військовою парадом по всьому краю. В самій столиці, на College Green стануло 1400 вишколених Добровольців. Все місто витало їх з нечуванним ентузіазмом.

В офіційному органі „Irish Volunteer“ появилася заява, що всяка спроба розоружити Ірландських Добровольців стрінеться з найгострішим спротивом.

*) З промови Парнела в Сінсі-ті (Америка), чия 21 II. 1890 р.

З друкарні Видавничої Співки „Ціло“, Львів. Ринок ч. 10